

Franckesche Stiftungen zu Halle

**Joh. Henrici Hottingeri Henr. ex Henr. Nep. S. Theologiae &
Antiquitat. Jud. Acad. Marburg. Prof. Ord. Typus Doctrinae
Christianæ In Usus Institutionis ...**

Hottinger, Johann Heinrich

Francofurti ad Moenum, Anno MDCCXIV.

VD18 12542598

Caput XXVI. De Ecclesiae Ministerio.

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

urn:nbn:de:gbv:ha33-1-216057

dendo aut confitendo, vel etiam fervore pro Ecclesia aliqua particulari. Is demum verum beatumque membrum, qui, quod ore profitetur, corde credit Rom. X, 9. cujus fides per charitatem aliaque opera efficax Gal. V, 6. Jac. II, 18. Qui baptizatus servit Deo Patri, Filio & Spiritui S. Qui S. Cœna fruitur atque magis magisque cum Christo conjungitur. Qui commodum cœtûs ore, opere promovet, defectus adimplet, aut saltem adimplere studet, qui concives observat *εις παροχυσμὸν ἀγάπης καὶ καλῶν ἔργων*. Hebr. X, 24. qui est ex *מזכירים* *commemefacientibus Dominum*, nec fileat, donec Jehova reparaverit & posuerit Hierosolymam in laudem in terra Jes. LXII, 6. 7.

CAPUT XXVI.

De

ECCLESIAE MINISTERO.

Σύνοψις.

Quemadmodum omnis bene ordinata societas regimen habet, sic	etiam sacra. §. I. Huic tanquam Caput præest Jesus Christus. §. II.
---	--

Isque

*Isque solus, non ullus
homo, per conse-
quens non Ponti-
fex Romanus. §.*
III.

*Christus quoque tan-
quam Caput, Rex,
Ministros misit, qui
voluntatem suam
prædicarent. §. IV.*

*Quosdam, quos im-
mediatè & extra-
ordinariò miserat,
instruxit irrefra-
gabilibus cœlestis
missionis documen-
tis. §. V.*

*Quales post Apostolo-
rum excessum nul-
los misit, nec mit-
tere necesse fuit. §.*
VI.

*Non tamen omne in
Ecclesiâ Ministe-
rium cessare debuit.*

§. VII.

*Licet posterius à prio-
ri admodum diver-
sum, §. VIII.*

Ministerium Ecclesiæ

*præsens vel latè vel
strictè spectari po-
test. Ad illud perti-
nent omnes Chri-
stiani. §. IX.*

*Maximè Patres fami-
liæ & similes. §. X.*

*Hocce ministerium pu-
blicum Pastorum,
si floret, valdè ju-
vat. §. XI.*

*Ministerium Ecclesiæ
strictiori acceptione
illud est, quo certæ
personæ se totas
Ecclesiæ commodis
consecrant, atque
ex jure speciali pu-
blicè docent, veri-
tatem defendunt,
&c. §. XII.*

*Proferuntur nomina
Ministrorum pri-
mitivæ Ecclesiæ. §.*
XIII. XIV.

Uti sunt Pastores. §.
XV.

Doctores. §. XVI.

Angeli Ecclesiæ. §.
XVII.

Epi-

Episcopi. §.
Presbyteri.

Deces. §. X.

Diaconi. §.

Diaconisse.

Subjiciuntur

circa hosti-

ta. §. XXI.

Qui Ecclesiæ

servant, su-

res, Præ-

ceptores.

Pastorum qu-

alæ, qu-

nam §. XXV.

aliæ, quæ m-

hant. §. X.

Et quidem

quibus imm-

XXX. XXX.

Virtutes, qu-

diti postul-

XXXI.

Memoratarum

tatum nec-

vincitur. §.

Idè sequit-

quorum e-

alios vocan-

las Candid-

Episcopi. §. XVIII.
Presbyteri. §. XIX.
Duces. §. XX.
Diaconi. §. XXI.
Diaconissæ. §. XXII.
Subjiciuntur septem
circa hostitulos no-
tæ. §. XXIII.
Qui Ecclesiæ mini-
strant, sunt Pasto-
res, Professores,
Præceptores. §. XXIV. XXV.
Pastorum qualitates,
aliæ, quæ doctri-
nam §. XXVI. XXVII.
Aliæ, quæ mores spe-
ctant. §. XXVIII.
Et quidem vitia, à
quibus immunes §.
XXIX. XXX.
Virtutes, quibus præ-
dicti postulantur. §.
XXXI.
Memoratarum quali-
tatum necessitas e-
vincitur. §. XXXII.
Unde sequitur, illos,
quorum est Mini-
stros vocare, ad il-
las Candidatos exa-

minare debere. §.
XXXIII.
Jus vocationis Mini-
strorum ex jure di-
vino Ecclesiæ com-
petit. §. XXXIV.
Eiusdem est jus remo-
tionis, si gravis
causa adest. XXXV.
Qui nunc consentien-
te Ecclesia jure vo-
cationis utuntur,
illorum est, magna
solicitudine cætu-
um commodò pro-
spicere. §. XXXVI.
Nemo, nisi ita voca-
tus, publicum Mi-
nisterium sibi ar-
rogat. Excipitur
immediata divina
missio. §. XXXVII.
Species illegitimè vo-
catorum, aut potius
spontè ad Munus
Ecclesiasticum con-
sequendum curren-
tium. §. XXXVIII.
Observanda à legitimè
vocatis. §. XXXIX.
Pasto-

Pastorum functio generalior absolvitur concionando & catechizando. §. XL.

Cavenda in stylo, gestibus, materia concionum. §. XLI.

Observanda circa eadem. §. XLII.

Observanda circa Methodum & modum Explicationis. §. XLIII.

Dein circa dogmatica, quæ primo tractanda. §. XLIV.

Quenam Dogmata præ aliis tractanda sint. §. XLV.

Errores, si prudentia requirit, etiam pro concione refutandi sunt. §. XLVI.

Pastoribus maxime incumbit moralia proponere. §. XLVII.

Resipiscentiam, fidem, obedientiam Christianam. §. XLVIII.

Nec in genere tantum,

sed in specie, ut maior fructus redundet. §. XLIX.

Prudentiæ pastoralis est præprimis vitia in cætu grassantia tollenda sibi proponere. §. L.

Altera functionis Pastorum generalioris pars est Catechisatio, cujus ostenditur utilitas. §. LI.

Modus. §. LII.

Sequitur specialior functio, quâ Pastor singulorum specialem curam habet. §. LIII.

Huc referuntur visitationes domesticæ, speciatim visitationes afflictorum, egrorum. §. LIV.

Quæ multum efficacitæ inde sumunt, si Pastores bonum exem-

exemplum §. LV.

Confratris Ec-

super

sunt Præ-

§. LVI.

eorum quali-

LVII,

eorum ratio-

betur, mag-

larum cor-

ritur. §. I

¶¶¶¶¶

¶¶¶¶¶

¶¶¶¶¶

¶¶¶¶¶

¶¶¶¶¶

¶¶¶¶¶

¶¶¶¶¶

¶¶¶¶¶

¶¶¶¶¶

¶¶¶¶¶

¶¶¶¶¶

¶¶¶¶¶

¶¶¶¶¶

¶¶¶¶¶

¶¶¶¶¶

¶¶¶¶¶

¶¶¶¶¶

¶¶¶¶¶

exemplum præbent.

§. LV.

*Ministris Ecclesiæ in-
super accensendi
sunt Præceptores.*

§. LVI.

Eorum qualitates. §.

LVII.

*Sic earum ratio non ha-
betur, magna scho-
larum corruptio o-
ritur.* §. LVIII.

*Tandem Ministris Ec-
clesiæ annumeran-
di Professores, præ-
primis Theologiæ.*

§. LIX.

Horum requisita. §.

LX.

Functiones. §. LXI.

*Quæ neglectæ ingens
in Academiis dam-
num causantur.* §.

LXII.

§. I.

S*I omnem Societatem, tum vel maximè sa-
cram* ἑταῖρων *regimen decet, ornat, iuvat.*
Nam societatis commoda absque regimine ritè
promoveri nequeunt. Nequeunt incommo-
da, hostes tolli, abigi. Unde Ecclesia non se-
mel sub similitudinibus, veluti regno, exercitu,
domo, quæ à regimine commendantur, fisti
solet. Et Paulus jubet 1. Cor. XIV, 40. πάντα
ἐν ἡμετέροις καὶ ὡς τὰ ἑνὶ γινώσκω. *Omnia decenter &
secundum ordinem fiant.* Uti qualibet gu-
bernatio habet caput, Ministros, Subditos,
sic & Ecclesiastica.

II. Caput est Jesus Christus. Quod tum
constat ex nominibus, qualia sunt *Caput*, Eph.
I, 22. Coloss. I, 18. *Dominus*, Act. II, 36.

Prin-

Princeps, Act. V, 31. *Rex Regum & Dominus dominantium*, Apoc. XIX, 16. *Pastor*, imò *summus Pastor*, Joh. X, 11. 1. Pet. V, 4. Hebr. XIII, 20. tum ex attributis. Qui caput aliorum esse vult, oportet ut ritè constitutus sit: Dein, ut quæ capitis sunt, præstare queat: Tandem, ut membra subjecta sint: Denique, ut membra protegantur, bonis suis locupletentur, adversus hostes defendantur. Omnia hæc in Christum quadrant. *Primum*: Nam Deus Christum *dedit κεφαλὴν caput super omnia Ecclesiæ*, Eph. I, 22. cf. Matth. XXVIII, 18. *Secundum*: Christus omnipotens, omniscius, optimus, justus. Nihil itaque resistit potentia ejus: Nihil illum latet: Erogat abundè gratiam. Unicuique suum tribuit. *Tertium*: Præscribit leges, ad quas membra vivere tenentur vivuntque, 1. Joh. II, 4. 5. *Ultimum*: In tempore protegit, ne adversitates noxiæ sint. Tandem in æternam gloriam suam assumit, sed hostes damnat ad supplicia. 2. Theff. I, 7. 8. 9.

III. *Christus non solum Ecclesiæ Caput est, sed solus.* (1.) Nam aliûs Scriptura non meminit. Meminisset procul dubio, si aliud præter Christum agnoscere deberemus. (2.) Aliud aliquod caput non necessarium. Nam Christus, licet in cælo quoad humanam Naturam, quoad Divinam Ecclesiæ suæ semper interest, Matth. XXVIII, 20. XVIII, 20. & quæ necessaria, salutaria, curat. (3.) Memorata capitis attri-

Cap. X
tributa in n
ximè, quæ
conjunction
rimè invest
N. Testam
on five Dei
h. (1.) Und
quonquam e
que interdix
proos Dei &
Am. I, 1. Ja
Judas v. 1. d
tant 2. Cor.
acer Scriptur
ne ut post C
endum sit, p
bus talem dig
Theff. II, 4
nditat, obtr
tam sumit.
is superque o
ices Romani
um plurimi a
rebant, qu
omnibus, m
me audent.
lia capita?
porum, qu
IV. Quia
le etiam M

attributa in nullum hominem cadunt. Cor
maximè, quod præcipuam partem cultûs sacri
& conjunctionis cum capite constituit, à nullo
homine investigari, regi &c. valet. (4.) Eccle-
sia N. Testamenti *ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν* est *Regnum Cælo-*
rum five *Dei*, quod humano regimini non sub-
est. (5.) Unde Caput Jesus Christus primariis,
qui unquam extiterunt, Ministris omni domina-
tione interdixit, Matth. XX, 25-28. Hinc se
servos Dei & Jesu Christi vocitant, Paulus
Rom. I, 1. Jacobus c. I, 1. Petrus 2. Petr. I, 1.
Judas v. 1. dominium fidei à se alienum affir-
mant 2. Cor. I, 24. 1. Petr. V, 1. 2. 3. 4, (6.)
Licet Scriptura Ecclesiam nullibi monuerit,
fore ut post Christi exaltationem caput præfi-
ciendum sit, prædixit tamen, fore ut Anti-Chri-
stus talem dignitatem impiè sibi tributurus sit,
2. Theff. II, 4. Qui itaque se Ecclesiæ caput
venditat, obtrudit, potius Anti-Christi perso-
nam fumit. (7.) Ipsa quoque experientia sa-
tis superque comprobatur, quàm egregiè Ponti-
fices Romani talem personam sustineant, quo-
rum plurimi alium quàm mundi Spiritum non
tenebant, quod ipsi Scriptores Pontificii de
nonnullis, maximè sæculo X. & XI. diffiteri mi-
nimè audent. *Quale putas corpus Christi, si*
talia capita? Rectius dixeris capita cœtûs ma-
lignorum, quàm sanctorum.

IV. Quia verò Jesus Christus caput est,
ille etiam Ministros misit, qui voluntatem
PP suam

suam prædicarent. Factum id tum ante mortem, tum, & quidem maximè, post mortem. Matth. XXVIII, 18. Mihi omnis potestas in cælo & in terra data est. Prosciscimini igitur, discipulos facite omnes gentes, baptizate illas in nomen Patris & Filii & Spiritus S. Eph. IV, 11. Jesus Christus, qui super omnes cælos ascendit, dedit quosdam quidem Apostolos, alios verò Prophetas, alios verò Evangelistas, alios autem Pastores & Doctores, cf. Act. I, 8. Luc. XXIV, 47. 48. Act. IX, 15.

V. Jesus Christus præterea Ministros, quos immediatè miserat, irrefragabilibus cælestis missionis documentis instruxit, Marc. XVI, 15. 17. 18. Luc. X, 17. Act. V, 16. Vid. supra L. XVIII. Tum in proprium, tum quoque in illorum, quos adituri, usum. Ipsi primò persuasi esse debebant de divina voluntate, quam evidentissimè intelligebant ex cælesti clarissima luce in cordibus ipsorum exorta, potestate miracula patrandi concessâ. Dein & illi, quos adibant, ex sanatione ægrotorum, resurrectione mortuorum &c. divinam missionem haud difficulter nosse poterant Joh. III, 2. Unde porrò concludere tenebantur, eorum doctrinam, si vel maximè captum superat, aut præconceptis opinionibus adversatur, tanquam veram amplexandam esse.

VI. Tales verò Ministri post Apostolorum excessum ad Ecclesiam nulli mittebantur, sicut

uti

uti historia probat. Unde eorum functio extraordinaria habetur. Ratio est: Subsequenti tempore alius longè erat Ecclesiæ status, quàm ab initio præconii Evangelici: Quippe nomen Christi jam prædicatum in Judæa, Samaria, & finibus terræ. Jam cœtus Christiani per celeberrimas mundi partes formati erant, sicuti ex Historia Apostolica constat. Hinc extraordinarii ejusmodi Ministri non erant necessarii, uti prius, ideo non mittebantur. Solent enim viæ Dei ordinariæ esse, si valent. Quamvis minimè negandum, quòd etiam sequentibus seculis missi, vel in posterum mittendi sint, qui peculiaris missionis peculiaria dona conspicua fecerant aut facturi sunt, scil. quando requirebat aut requiret corruptus Ecclesiæ status in meliorem transformandus. Attamen non videntur ejusmodi documenta, quibus Apostoli instruebantur, necessaria, quippe non nova doctrina, aut novum Evangelium proponendum erat aut erit.

VII. *At licet Apostolorum ministerium in Ecclesia cessavit, non tamen omne ministerium cessare debet.* Quod partim ex praxi Apostolorum, partim ex natura & moribus hominum, qui Ecclesiam constituunt, constat. Ipsi Apostoli Episcopos, Presbyteros Ecclesiis plantatis præfecerunt, qui illas docerent, regerent, variè juvarent. Act. XIV, 23. Tit. I, 5. Paulus regulas reliquit, ad quas examinandi,

qui cœtibus præesse deberent 1. Tim. III. Tit. I, 6. &c. Idem & Petrus curam cœtuum Episcopis & Presbyteris seriò commendarunt Act. XX, 17. 28. 1. Petr. V, 1-4. Si verò Apostoli adhuc superstites præficiendos judicarunt Ministros, multò magis ab excessu eorum Ministrorum opera necessaria est. Juniores ad notitiam veritatum Evangelicarum aliorum nonnisi ministeriò & operâ perveniunt. Etiam adultiores, sive naturâ torpeant, sive negotiis præpediantur, viva Ministrorum manu ductione indigent.

VIII. *Magnum tamen Apostolorum ministerium inter & horum discrimen est.* Eorum auctoritas longè major, ceu qui immediate à Deo missi erant. Nova & inaudita, quæ proponebant, ut divina & vera recipienda erant. Quæ verò ab his proponuntur, neminem obstringunt, nisi ex Apostolorum sive Prophetarum Scriptis desumpta doceantur, aut conveniant cum cordis dictamine.

IX. *Ministerium Ecclesiæ considerari potest vel latius vel strictius.* Illò modò, quò omnes Christiani, qui Spiritum Dei habent, proximum in fide informare, ad virtutes adhortari, Ecclesiæ commodum pro dono concessio promovere debent. Quæ enim dona Deus unicuique membro largitus est, illa in commune commodum impendere debet, nec licet invadere, si officio suo defungitur, 1. Cor. XII,

14-f. Unde fideles jubentur alii alios informare, ædificare, incitare, adhortari, increpare, lapsos erigere. *Sermo Christi diviter in vobis habitet, in omni sapientia docendo & admonendo vos mutuo &c.* Col. III, 16. *Quapropter adhortamini alii alios & ædificate singuli singulos, sicut & facitis,* 1. Theff. V, 11. *Fratres, si præoccupatus fuerit homo in aliqua offensa, vos spirituales reconciliate hujusmodi hominem cum Spiritu lenitatis,* Gal. VI, 1. cf. Rom. XV, 14. 1. Theff. IV, 18. Hebr. III, 13. Præterea omnes veri Christiani sunt Sacerdotes, Præcones: *Vos estis genus electum, regale Sacerdotium, gens sancta, populus peculiaris, ut virtutes ejus, qui vos ex tenebris ad admirabilem lucem vocavit, enuntietis* 1. Petr. II, 9. Vel an hæc pertinent ad solos Pastores?

X. Hocce ministerium maxime competit illis, qui in dignitate aliqua constituti sunt, alios subiectos habent, uti sunt Parentes, Patresfamilias & similes. Ita jam olim Parentibus præceptum datum, ut notitiam & amorem Dei liberis inculcarent, Deut. VI, 7. *וְדַבַּרְתָּם* acutè inculcabis ea filiis tuis, & loqueris cum iis (aut de iis), quum sedes domitue & quum ambulas per viam tuam, quum cubas & cum surgis. Quod præceptum pii Parentes præstiterunt, Ps. LXXXVIII, 4. Illustre exemplum in Cœna Paschali exstat. Id ipsum

officium non minus sub N. Testamento valet, quod ex natura præcepti constat. Et Paulus mandat: *Parentes, educate liberos vestros in disciplina & admonitione Domini*, Eph. VI, 4. Accedit, quòd alii his partibus ita commodè defungi nequeant, uti Parentes, Patresfamiliàs, nam hi jugiter cum liberis, servis conversantur, defectus norunt, auctoritate pollent, disciplinam exercere valent, amantur, quæ cuncta institutionem promovent.

XI. *Atque hoc Ecclesiæ ministerium non nullo loco habendum est*, ceu quod publicum valdè juvat. Hinc fit, ut tempora & loca, in quibus opinio grassatur, Personarum Ecclesiasticarum nonnisi esse, de Deo & rebus divinis loqui, alios adhortari ad studium pietatis &c. sint longè infelicissima, ceu in quibus regnat veritatum Evangelicarum ignorantia, impietas, colloquia & conventus non alii habentur, quàm de rebus vanis, mundanis. Hinc quoque fit, ut publicum Ministerium apud plures vel nullum vel exiguum fructum relinquat, majorem relicturum, si Auditores animum notitiâ & amore sanctitatis per privatas institutiones probè imbutum tenerent. Quare omnium Pastorum, quibus gloria Dei & salus Ecclesiæ curæ cordiq; est, calidum votum esse debet, ut memoratum Ministerium inter nos florentissimum sit. *Utinam totus populus Jehovæ (essent) Prophetæ, indente Jehova Spiritum suum super illos.*

Cap.
los. Est M
m Josuæ Z
XII. Vi
iori accepi
strictior
lesie comm
ali publi
tia objurg
ramenta d
non adversa
ordinata int
XIII. U
mus, prim
Ecclesiæ M
tem vero i
opusque p
Ministeriu
XIV. M
Sacris no
rebuti Pasto
Episcopi, F
Diaconissæ.
XV. (1.
nominantur
reus diceba
labbinis
trum appel
am habent
to ovibus.

illos. Est Moſis votum, quò ſimul imprudentem Joſuæ Zelum corripit, Num. XI, 28. 29.

XII. Vidimus Miniſterium Eccleſiæ in latiori acceptione: Videndum quoque alterum in ſtrictiori, quò certæ perſonæ ſe totas Eccleſiæ commodis conſecrant, atque ex jure ſpeciali publicè docent, veritatem defendunt, vitia objurgant, virtutes commendant, Sacramenta diſpenſant. Miniſterium prius huic non adverſatur, ſed ſubordinatum eſt, & ſubordinata inter ſe non pugnant.

XIII. Ut verò hac de materia clariùs agamus, primò in ſpecie de publicis primitivæ Eccleſiæ Miniſtris, quales in Sacris notantur; Tum verò in genere de Eccleſiæ Miniſtris, præcipuiſque partibus, quæ legitimum & utile Miniſterium conſtituunt, dicemus.

XIV. Miniſtri Eccleſiæ ordinarii, quales in Sacris notantur, diverſimodè vocari ſolent, veluti Paſtores, Doctores, Angeli Eccleſiæ, Epifcopi, Presbyteri, Duces, Diaconi, nec non Diaconiſſæ. De ſingulis breviter.

XV. (1.) ποιμένες Paſtores Eph. IV, 11. nominantur, quorum erat paſcere oves. Hebræis dicebantur רעים Ef. LVI, 11. al: LVII, 3. Rabbiniſ פּרנסיס. Vox ſatis commoda ad Miniſtrum appellandum, nam Miniſtri ſimilem curam habent pro auditoribus, quam Paſtores pro ovibus. An tamen pro ordinario Miniſtro

vox l. cit. accipitur, disceptatur. Saltem verum est, quod loca, in quibus ex professo ordinariorum leges exhibentur, hos *Pastores* non appellent.

XVI. (2.) Διδάσκαλοι *Doctores*, Eph. IV, 11. Idem videtur titulus, qui Hebr. רבי *Rabbi*. Appellabantur à doctrina, quâ excellebant, quamque aliis proponebant. An hi pro ordinariis Ministris habendi sint, ex eodem fundamento, ex quo de superiori titulo, disceptatio movetur? Hinc minus solidum argumentum petitur pro gradibus *Doctorum*, qui nunc obtinere solent. Quamquam vox, ut distinguitur ab antecedentibus, videatur tales significare, quorum labor maximè in docendo consistebat, non item forsan Pastorum.

XVII. (3.) Ἀγγελοι *Angeli Ecclesiæ*, quales Rabbini שליו צבור appellant, Apoc. II, 1. Videntur Præsides Ecclesiarum Asiaticarum fuisse, qui earum curam suscipiebant. Unde Epistolæ, quæ spectabant ad cœtus, aut saltem ad cœtus & Præsides simul, Angelis inscribebantur, quod publicè prælegerentur.

XVIII. (4.) *Episcopi*, credibiliter à Rabbiniס dicti, nomen habent, eò quod inspectio cœtuum ipsis commissa fuerit, Phil. I, 1. 1. Tim. III, 2. Distinguuntur à *Diaconis*, Philipp. I, 1. Episcoporum requisita recensentur, 1. Tim. III. Tit. I.

XIX. (5.) *Presbyteri*, Hebr. & Rabb. קנים

קָנִים. Vox quemvis Seniore[m] subinde notat, 1. Tim. V, 1. 2. subinde tamē ministrum ecclesiæ, sive extraordinarium 2. Joh. I. sive ordinarium Tit. I, 5- qui à Paulo videtur distingui in Seniore[m], qui *præest*, gubernat, & qui laborat in sermone & veritate, 1. Tim. V, 17.

XX. (6.) *Duces*, qui aliis doctrinâ & exemplō præeunt, prælucent. Hebr. & Rabb. ראשִׁים forsan dicti, Hebr. XIII, 7. 24.

XXI. (7.) Διακονοι Hebr. משרתים, qui aliis operâ inserviunt. Hôc nomine in genere omnes, qui Deo Rom. XIII, 4. Jesu Christo serviunt, 2. Cor. III, 6. speciatim Apostoli veniunt, Tum quoque, qui cum Presbyteris Ecclesiæ præfecti erant, Phil. I, 1. quique mensis ministrabant Act. VI, 1-7. quorum leges memorantur 1. Tim. III, 8-14.

XXII. Tandem *Diaconissæ*, quæ erant viduæ sexaginta minimū annorum, probatæ famæ, quæ operâ suâ, quantum poterant, Ecclesiæ inserviebant, maximè peregrinis & pauperibus, 1. Tim. V, 9. 10.

XXIII. Titulis his productis, atque brevi explicatione expositis, restat, ut notemus (1.) illos probabiliter ex Synagogis Judæorum ortum traxisse. Conveniunt enim tituli. Primi Christiani & eorum præfecti plurimi Judæi erant, qui prudenter retinuerunt, quæ cum utilitate & salva conscientia retinere poterant. (2.) Et

P p 5 quem-

quemadmodum tituli à Judæis mutuò sumti sunt, ita ipsa quoque munera, quæ tamen speciatim ad statum Christianorum accommodabantur. (3.) Non tamen putandum, tot fuisse distincta munera, quot tituli producebantur. Nonnulli videntur generales, æquipollentes, quorum plures uni subiecto competere queunt. (4.) Plenam historiam de titulis atq; ipsis muneribus à se invicem distinctis ex Sacris ita hauriri non posse, ut nullæ restent difficultates, veluti quinam Pastores, Doctores, Episcopi, Presbyteri, Diaconi &c. dicti sint, & quomodo à se invicem distincti fuerint, & quæ alia. (5.) Paulum vel alios Apostolos Ecclesiis subsecuturis nullas perpetuas leges de externa Ministerii forma, Ministrorum nomine, numero, ordine, functionibus dedisse. Hæc potius prudentiæ & pietati uniuscujusque Ecclesiæ relicta sunt, ut ordinaret ea, quæ sibi maximè utilia videntur, aut etiam mutaret, statu mutatò. (6.) Effet alioquin nullus contentionum & controversiarum finis, utpote paucissimæ sibi in cunctis externæ Ministerii formæ partibus conveniunt. (7.) At licet externæ hæc Ministerii forma in cujusvis Ecclesiæ arbitrio sita sit, non tamen interna Ministrorum, sive, quantum fieri potest, exactissimè observanda, vindicanda sunt Episcoporum, Presbyterorum, Diaconorum requisita in cunctis, quibus publica Ecclesiæ cura committitur, 1. Tim. III, 1-14. Tit. I-5-12.

XXIV.

Cap. XXIV. Hæc Ecclesiæ prout danda sunt d m requisita XXV. Q in integrum schizando, in neque etiam idem curam, veluti J. oendam su ment Pastore Professores. XXVI. G portet sint r manne gratu requiruntur. sciendi sunt, gendi, tenent muerere Ecc. stantiori. XXVII. I Primam. (De intelligat om, illam m radit. (2.) rariibus, qu asia Diacon quæ in x. d. ra conscient

XXIV. Hæc dicta sunt in specie de Ministris Ecclesiæ primitivæ Apostolicæ. Nunc alia dicenda sunt de Ecclesiæ Ministris in genere, eorum requisitis, vocatione, officio.

XXV. Qui Ecclesiæ ministrant, sunt vel illi, qui integrum cœtum, publicè concionando, catechizando, in Christianismo informant, regunt, quique etiam uniuscuiusque ex auditoribus specialem curam suscipiunt, aut qui partem tantum, veluti Juventutem in Sacris erudiendam, docendam sumunt. Ad priorem classem pertinent Pastores: Ad posteriorem Præceptores, Professores.

XXVI. *Quod nunc pastores concernit, oportet sint instructi qualitatibus, quæ ad munus gravissimum cum utilitate gerendum requiruntur.* Si politico muneri non alii præficiendi sunt, quàm qui dotes, illo dextrè defungendi, tenent, multò magis hoc requiritur in munere Ecclesiastico, illo & graviori & præstantiori.

XXVII. *Requisita quedam spectant doctrinam.* (1.) Pastor oportet clarè & distinctè intelligat doctrinam in verbo Dei contentam, illam maximè, quæ fundamentum salutis tradit. (2.) Oportet dein convictus sit de veritatibus, quarum præco futurus. Unde Paulus à Diaconis requirit, ut habeant *μυστήριον τῆς πίστεως ἐν καρδίᾳ συνειδήσει* *mysterium fidei in pura conscientia*, 1. Tim. III, 9. (3.) Oportet porro

porro potens sit *τὸς ἀντιλέγοντας ἐλέγχειν contra-*
dicentes redarguere, Tit. I, 9. (4.) Oportet
 insuper *διδασκῆναι* sit, 1. Tim. III, 2. non solum
 ut ipse veritates intelligat, sed & aptus ad alios
 docendum, & quidem unumquemque pro
 conditione, ætate, circumstantiis, si aliter in-
 formatio utilis esse debet. (5.) Oportet præ-
 terea polleat quadam Linguarum Originalium,
 Historiæ Ecclesiasticæ notitiâ, maximè uti nunc
 sunt tempora. (6.) Oportet denique sapiens,
 prudens sit. Quanta enim sapientia, prudentia
 in concionibus, visitationibus, Ecclesiæ regi-
 mine &c. requiritur.

XXVIII. *Alia spectant mores.* Priora mi-
 nimè sufficiunt, si vel maximè magnâ mensurâ,
 (quod de quibusdam recensitis verum esse pos-
 se credere nequeo) in Pastore existerent, de-
 essent verò morum requisita. Vel nullus vel exi-
 guus fructus, si non longè majus damnum ex
 Ministerio ejusmodi profluet. Quod Paulus
 optimè novit, quare in his recensendis longè
 prolixior quàm illis, 1. Tim. III. Tit. I.

XXIX. *Quæ mores spectant, vel respiciunt*
vitia, à quibus immunes requiruntur vel vir-
tutes, quibus præditi postulantur.

XXX. *Vitia, à quibus immunes requirun-*
tur vel in genere vel in specie indicantur. In
genere. Requiritur Pastor *ἀνεπίληπτος* 1. Tim.
 III, 2. *ἀνεγκλητος* Tit. I, 6. qui inculpate coram
 hominibus vivit, qui propter crimen in jus vo-

cari

Cap.
 inequit.
 Tit.
 admiratur
 ita diffidio
 it. I, 7. qui
 alios institui
 terios pot
 ruit; percui
 era pronus
 in violenti
 tum, rixas,
 temis opera.
 vi cupidus a
 Talis enim q
 am nullo loc
 se sit *ἀνεγκ*
 tum non cre
 eram loquit
 1. Tim. III, 6
 ricas excitare
 XXI. *V*
 lores postula
 bor sit (N.) 7
 tutur, agit q
 rent Tit. I, 8
 utique su
 im. III, 3. C
 placidur
 & *φιλά*
 peregrin

carinequit. *In specie* requiritur (1.) ne sit *αὐθάδης* Tit. I, 7. qui sibi nimium placet, sua admiratur, suis pertinaciter infistit. Tales causa dissidiorum sunt. (2.) Ne sit *iracundus*, Tit. I, 7. qui irâ dictante cuncta loquitur, agit. Is alios instituere, monere cum fructu nequit, aversos potius animos reddit. (3.) Ne sit *πλήκτης percussor*, Tit. I, 7. minax atque ad verbera pronus sed *ἡμῶν* 1. Tim. III, 3. (4.) Ne sit *vinolentus*. Vinolentia inducit contemtum, rixas, somnolentiam, lasciviam & alia carnis opera. (5.) Ne sit *ἀσχεροπερδής turpis lucri cupidus aut avarus*. Tit. I, 7. 1. Tim. III, 3. Talis enim quæstum sequitur, animarum curam nullo loco habet, nisi lucrum ex ea. (6.) Ne sit *διλογος* *bilinguis*, 1. Tim. III, 8. Tali enim non credunt aut ægrè credunt, si etiam verum loquitur. (7.) Ne sit *νέφυτος* *novitius*, 1. Tim. III, 6. Solent enim novitii insolescere, rixas excitare.

XXXI. *Virtutes verò, quibus præditi Pastores postulantur, sunt sequentes.* Oportet Pastor sit (1.) *ἅγιος* *sanctus*, qui cogitat, vult, loquitur, agit quod cum sancta voluntate Dei convenit Tit. I, 8. (2.) *ἡσυχῆς*, qui neminem lædit, unicuique suum tribuit. (3.) *ἰπικνῆς æquus*, 1. Tim. III, 3. qui etiam de stricto jure suo remittit, placidum erga alium se exhibet. (7.) *φιλόξενος* & *φιλάγαθος*, *hospitalis* & *benignitatis studiosus*, qui peregrinos, maximè pauperes, hospitio excipit,

cipit, illis benefacit, amorem excitat, ut verbum promptius audiant. (Π.) σῶφρων, qui sapienter res suas agit. (Ι.) ἐγκρατής, ὑποφάγιος, *temperans, sobrius*, qui cupiditates suas naturales ritè gubernat, continet, ne ferantur adversus leges divinas. (Ι.) κόσμιος, qui decorum servat in actionibus suis, fugit luxum, sed & rusticitatem proprietate non habet. (Π.) *Vir unius uxoris*. Tit. I, 6. non polygamus, uti inter Judæos plurimi reperiebantur. (Θ.) *Qui bene præest domui suæ, & cujus liberi morigeri sunt*, 1. Tim. III, 5. Qui enim paucos, quique specialissimè curæ ejus subjecti sunt, regere nequit, quomodo cum fructu reget plures? (Ι.) Tandem bonæ famæ etiam apud externos. Ne Evangelium convitiis proscindatur propter indignum Ministrum.

XXXII. *Hæ sunt qualitates, quas Paulus in idoneo Evangelii Ministro requirit. Δεῖ oportet* (non ornat, vel juvat tantum sed oportet) *ut Episcopus sit, &c.* 1. Tim. III, 2. cf. Tit. I, 7. Quare? Procul dubio, quia ministerio ejus, cui memoratæ dotes desunt, cætus non ædificatur. Quod inde constat. An is, qui mysterium fidei ipse non intelligit, alios informare potest? Vel an is, qui cogitata aliis distinctè proponere nequit, auditores ædificare valet? Sic quoque impius de pietate raro verba facit, aut ad malæ conscientiæ satisfaciendum exceptiones in Evangelio non formatas magno cum damno excogitabit, imò nequit omnem pietatis

Cap.
tis natura
a capita co
hiloquetur
es norunt
Phara sunt in
ectione sed
neque tam
dum vocan
celæ amor
sed Ecclesiæ
dofus, & n
diervat. C
Chonis coele
tur, fidelibu
At impio tal
XXXIII.
rent magna
tores vocare
ducta inquit
antiever cu
Chonis judicium
dere debere.
consultatione
pna. Agitur
um operâ fi
novile Chri
riâ, maliti
te ceu quæ
lath. IX, 3
mittat op

tatis naturam nosse, quamvis quædam genera-
lia capita cerebro imprefferit. Quo cum fru-
ctu loquetur de virtutibus aut vitiis, si audito-
res norunt illum virtutes odisse, vitia sectari?
Plura sunt in Religione Christiana, quæ non ex
lectione sed sensu & experientia cognoscuntur,
quæque tamen in regimine Ecclesiæ subinde in
usum vocanda. Sceleratus, impius nullo Ec-
clesiæ amore capitur, non Ecclesiam diligit,
sed Ecclesiæ redditus, hinc piger & in officio tæ-
diosus, & nonnisi horas statas ob mercedem
observat. Curæ pastorales plurimum benedi-
ctionis cœlestis habent, si ex pia mente oriun-
tur, fidelibus precibus Deo commendantur.
At impio talis cura & preces nullæ sunt.

XXXIII. Quæ cum ita se habeant, clarè do-
cent magna solitudine illos, quorum est Pa-
stores vocare, in subiecta his qualitatibus in-
structa inquirere, non suffragium præcipitare,
aut leviter cujusvis, qui de rebus mundanis re-
ctius iudicium ferre valet, commendationi cre-
dere debere. Vocatio Pastoris res est longiore
consultatione, imploratione auxilii divini di-
gna. Agitur certa ratione de salute animarum,
nam operâ fidi Pastoris, Deo benedicente, oves
in ovile Christi colliguntur. At inidoneitate, in-
curiâ, malitiâ mercenarii oves *dissolutæ, disje-
ctæ ceu quæ Pastorem non habent, vagantur*,
Matth. IX, 36. *Rogate itaq; Dominum messis
ut mittat operarios in messem suam.* v. 38.

XXXIV.

XXXIV. *Queritur autem penes quem sit jus vocandi. Ex jure divino est penes Ecclesiam, cui Pastor præficiendus.* Ejus est suffis ad Deum precibus judicia de Candidatis Ministerii colligere, eos ritè examinare atq; determinare. Act. I, 23. VI, 3. 6. XIV, 23. 2. Cor. VIII, 19. Dein quod jus aliæ societates habent, id procul dubio etiã sacra. At aliæ plures societates eligunt, à quibus regi cupiunt. Maximè probabile est unicuiq; Ecclesiæ Christianæ Pastoris sui electionem præ quibusvis aliis curæ cordique esse. Atque ita vocatio ab Ecclesia facta & obligationem & amorem mutuum fortius producit & conservat. Denique hic mos per aliquot secula in Ecclesia Christiana valuit.

XXXV. *Quemadmodum Ecclesiæ jus vocandi competit, ita quoque jus removendi, si justam remotionis causam præbet Pastor.* Eligitur enim, ut Ecclesiam doctrinâ, regimine, vitâ ædificet. Si non ædificat, si eam offendit, cursum Evangelii retardat, impedit, jure ab officio amovetur. Si dimittuntur à munere politico illi, qui eo non ritè defunguntur, multò magis à munere Ecclesiastico inutiles, scandalosi amoventur.

XXXVI. *Ubi verò ex consensu Ecclesiæ, accedente à longo tempore consuetudine, vel presbyterium, vel unus aliquis Pastores vocat, potestate coram Deo magna cum cura utendum.* Non licet obtrudere Ministrum, adversus quem

em coetu
um ejusm
notum vu
resbyteri
removend
negat, & n
atque ip
ramemora
ore Reform
abuntur.

tie minis
superius Ap
dum quam S
gebantur.

in corpori
corpori sacr
ommissiones
de vocatione
à Deo voca
mentu edit, i
hæc tamen
constituta no
ludum P
copalium ro
tores ex suf
is esse.

itationes
niones ob c

quem cœtus justè excipere valet. Nec assistendum ejusmodi Ministro, quem gravibus causis amotum vult Ecclesia. Adstringit necessitas Presbyterium aut Patronum, cœtus commoda promovendi, atque idoneum Pastorem dandi. Si negat, & negare instat, Ecclesia primo jure utitur, atque ipsa vocat Ministrum qualitatibus supra memoratis præditum. Ex quo capite tempore Reformationis Pastores à cœtibus ritè vocabantur.

XXXVII. *Absque vocatione publicum Ecclesiæ ministerium nemo sibi arrogare debet.* Superius Apostolicam praxin vidimus, secundum quam Seniores membrorum suffragiis eligebantur. Æquum quoque: Nam uti nemo alii corpori ritè præest, nisi vocatus, ita non corpori sacro. Aliàs timendæ essent plures confusiones & motus. Hæc intelligenda sunt de vocatione ordinaria. Qui verò immediatè à Deo vocatus est & hujus vocationis documenta edit, illum nulla Ecclesia respuere valet. Hæc tamen extraordinaria vocatio in Ecclesia constituta non necessaria, hinc nullibi promissa. Imò dum Paulus catalogum qualitatum Episcopaliū reliquit, docuit, Episcopos sive Pastores ex suffragiis Ecclesiæ juxta illum eligendos esse.

XXXVIII. *Legitimæ vocationi obstant sollicitationes, prensationes, personarum acceptiones ob consanguinitatem, officium vocan-*

Qq tibus,

tibus, veluti in liberorum informatione, præstitum, Simonie. Hi enim propriè vocati dici non possunt. Ipsi & aliquando etiam consanguinei currunt munus ambiunt, pro eo serviunt, aut id emunt. In electione non gloria Dei & salus Ecclesiæ purè spectatur. Vix dici potest, quantum malum, ubi nemini ad munus sacrum aditus conceditur, nisi petat & emendicet. Subinde fit, ut importuni petitores & qui munus Ecclesiasticum minimè intelligunt, dignioribus præferantur. Fit quoque, ut qui in conscientia edocti sunt vocationem honestè expectandam esse, contra conscientiam stationem Ecclesiasticam quærant, hinc eam onerent. Cuncti, qui dicunt aut cogitant, *quæso coopta me in unam ex functionibus sacerdotalibus ut frustum panis comedam* 1. Sam. II, 36. bonâ conscientia munere defunginequeunt, in adversis solatium & præsidium à Deo sibi promittere non possunt. O quantopere igitur optandum, ut omnis materia & ansa illegitimo ad Sacra perveniendi modo præscindatur, atque verè vocentur non nisi illi, qui Paulinis dotibus insignes sunt!

XXXIX. *Legitimè vocatorum hæ sunt partes.* Primo vocationem magno ovium Pastori committere, eam expectare, atque interea se precibus, labore, vitâ Christianâ ad munus præparare. Tum vocationem oblatam ratione laboris subeundi aut aliarum circumstantiarum examinare & cum statu suo conferre. *Præterea*

diffi-

Cap. difficultat
qui Deum
nam Deo
res ratione
reatautem
fit laurum
pendium fi
XL. Q
orum pra
fungantur
vel in gen
in genere
nes vel p
vite infor
tionando t
XLI. C
mari ofe
Abfint ve
quæfita &
fingestus
Ministru
gatur mate
grata, ad e
maximè co
XLII. C
laro, affec
itai, utar
tuditorum
XLIII.
vant met.

difficultates, quæ oriuntur, Deo, etiam Vris, qui Deum timent, proponere. Tandem coram Deo munus acceptare aut recusare, si graves rationes illud vel hoc jubere videntur. Caveat autem, ne ratio acceptandi vel recusandi sit lautum salarium, major honos vel tenue stipendium five minor honos.

XL. *Qui verò munus oblatum acceptant, eorum præcipua cura esse debet, ut eo ritè defungantur. Functio autem spectari potest vel in genere vel in specie. Functio Pastoris in genere considerata est, quâ contendit omnes vel plures Auditores in rebus fidei & vitæ informare. Peragitur verò tum concionando tum catechisando.*

XLI. *Concionaturi cavere sibi debent ab omni ostentatione in stylo, gestibus, materia. Absint verba phalerata, constructiones arte quasita & obscuræ, vocabula peregrina. Absint gestus affectati, comædis proprii, quique Ministrum Dei maximè dedecent. Nulla eligatur materia suis nonnisi studiis & inclinationi grata, ad eruditionem ostentandum unicè aut maximè comparata.*

XLII. *Concionaturi stylo potius simplici, claro, affectibus, quos natura & animus excitat, utantur. Thema tractent pro ratione Auditorum necessarium, utile.*

XLIII. *In Textuum expositione eam teneant methodum, quæ naturæ rei intelli-*

genda maxime accommodata, aut pro circumstantiis utilis videtur. Nam ad unam aliquam methodum singulos Textus tractare vel, nimis coactum est. Quæ clara & explicatione non indigent, frustra, cum dispendio temporis, nec absque tædio explicantur. Quæ verò requirunt expositionem, succinctè, quantum fieri potest, exponenda, & cuncta ritè ad scopum referenda sunt. Sensus literalis etiam tum, quando Mysticus later, probè eruendus est. Allegoriæ non fundatæ in textuum expositione rectè intermittuntur.

XLIV. *Quæ Concionatores publicè proponunt, vel doctrinam vel vitam & mores spectant.* Illa minimè negligenda, imò præmittenda sunt, nam verus Dei cultus dependet à vera cognitione.

XLV. *Doctrina in Sacris proposita licet omnis vera sit, non tamen ejusdem utilitatis & necessitatis est. Quare dogmata necessaria & præ aliis utilia sæpius & cum majori cura tradi merentur,* uti sunt capita de Deo, ejus existentia, omnipræsentia, omniscientia, sanctitate, providentia, de Jesu Christo, veritate Religionis Christianæ, judicio ultimo, vita & morte æterna. Non item alia, quæ rarius tantum proponenda & data occasione, qualia quæ directè nos non concernunt & obscuriora sunt, uti status fidelium V. Testamenti, decreta divina. *Præterea omnia dogmata, quæ do-*

cen-

Cap. XXVI. De Ecclesiæ Ministerio.

XLVI.

XLVII.

XLVIII.

XLIX.

L.

LI.

LII.

LIII.

LIV.

LV.

LVI.

LVII.

LVIII.

LIX.

LX.

LXI.

LXII.

LXIII.

centur, docenda sunt cum solido ad pietatem nexu.

XLVI. *Nec veritates solum tradendæ, sed & errores, ubi prudentia requirit, refutandi sunt.* Atque hoc Concionatoris officium tum utilitatem præstat, quando error inter Auditores notus atque periculum seductionis existit. Alioquin imprudenter hæreses refellendæ sumuntur, quæ vel obsoletæ aut saltem ignotæ sunt, sive de quibus nullum periculum timendum est. Cui usui? Prudenter omittuntur opiniones minoris momenti, de quibus etiam fratres diversa judicia ferunt. In Elencho maximopere cavendum, ne Adversario nova affingatur mens, animi exacerben-
tur, Auditoribus studium litigandi commendetur. Errores refutaturi & veritatis & charitatis rationem habere debent.

XLVII. *Concionatores, licet officium ipsorum sit, veritates proponere, atque etiam vindicare, majus tamen studium in vita Christiana describenda, commendanda, ab hypocrítica & scelerata distinguenda, collocare tenentur.* Si vel maximè Auditores in studio dogmatico & elenchtico exercitatos redderent, non pios, majus inde surgeret damnum quàm lucrum. Quare multoties inculcandum, cognitionem absque pietate non alium habere usum, quàm quod iram Dei aggravet.

XLVIII. *Præcipuus itaque labor verorum*

Pastorum versatur in respicientia, fide per charitatem efficaci, omni alia obedientia Christiana tradenda, inculcanda; horum necessitate non quidem ad salutem promerendam sed consequendam adstruenda. Habent hi praeuntes Johannem, Christum, Apostolos. Auditores, benedicente Deo, reddunt beatos, dignos communione Dei. Imò eosdem hac ratione ad veram sapientiam ducunt, nam timor Domini est initium sapientiae.

XLIX. Atque ut laboris certiolem fructum consequantur, non sufficit vitam Christianam in genere proposuisse, atque uno alterove Scripturae loco confirmasse. Unde plurimum applicationes generales apud neminem aut paucissimos fructum relinquunt. Praestat magis specialiter mores Christianos tractare, eorum gradus, causas, signa, media recensere, variis argumentis ad eorum praxin movere. Consimiliter se res cum vitiis habet. Vitia non solum externa, quæq; Magistratuum, Presbyteriorum censuris, judiciis subiecta sunt, sed interna, veluti ira, invidia, odium, superbia &c. atro carbone notanda sunt. Experientia quippe comprobatur, innumeros dari, qui titulo Christiani satisfactum esse putant, si in Magistratus vel Presbyterii poenam non incurunt.

L. Maxima Pastorum prudentia in hoc consistere videtur, ut probe observent vitia
gras-

Cap.
stantia,
ment. Ha
modo sibi
cum mere
sola profu
in Baptism
ionum, le
mcta infig
eterantur,
num in m
lurimi ex d
ta sunt, n
pam haben
gratissimi, co
quominia h
ia quazunt
iolari arbitri
L. Pasto
etiam ca
citatis profun
rioribus sed
modum doc
itus addisc
respondende
LII. Ut
) selectus
unt ex prof
afidei & vi
rehumeni
a Scriptura

grassantia, atque hæc omni ratione tollere laborent. Habet unaquæque ætas vitia quodammodo sibi propria. Ex hodiernis non ultimum locum meretur vana præsumptio veræ felicitatis ex sola professione purioris Religionis, simplici usu Baptismi, S. Cœnæ, frequentatione concionum, lectione Verbi divini. Quæ quidem cuncta insignem usum habent, si ad finem ritè referantur, aliàs non. Grassatur quoque maximum in modum defectus *non varias* Sanctorum. Plurimi ex divitibus & qui in eminentia constituti sunt, nullum sanum Christianismi conceptum habent, pauperes & eos, qui Deo longè gratissimi, contemnunt, cum iis conversari pro ignominia habent, superbiunt, comessantur, sua quærunt, neque ita Christianismi regulas violari arbitrantur.

II. *Pastorum non solum est concionari, sed etiam catechisare.* Conciones magis exercitatis profunt quàm junioribus, vel etiam adultioribus sed inexercitatis, qui difficulter admodum doctrinam Christianam longis sermonibus addiscunt, addiscunt faciliè quærendo & respondendo.

III. Ut verò Catechisationes fructuosæ sint (1.) selectus materiæ habendus est. Tractanda sunt ex professo nonnisi necessaria & valdè utilia fidei & vitæ capita. (2.) Atque ita, ut ea Catechumeni rectè capiant, rationes clarissimas in Scriptura sive in natura noscant. (3.) Diri-

genda semper sunt ad vitæ Christianæ praxin, & quantum fieri potest, ad proprium, qui hac ratione informantur, aut circumstant, statum. Informandi speciatim sunt Catechumeni de vera & utili cultum externum, qualis est lectio Scripturæ, aditus concionum, cantus & quæ similia, exhibendi ratione. (4.) Quæstiones faciles, breves formandæ, variandæ, repetendæ sunt. Repetendæ quoque responsio in singulorum ædificationem. (5.) Denique Catethumenorum memoria non est oneranda, nec nimis alligandi sunt certis verbis vel formulis. Ratio potius habenda est iudicii. (6.) Comitati, quantum licet, Catecheta studendum. Probanda quæ commodè respondebantur. Minus commodè dicta excusanda, & si fieri potest, in optimam partem interpretanda. Hæsitaturis rectâ responsione subveniendum.

LIII. *Hæc pertinent ad functionem Pastoris generatim consideratam. Sequitur altera particulatim spectata, quâ singulorum specialem curam habet.* Quô studiô, quâve solitudine Pastor pro suggestu informat, monet, fieri tamen nequit, ut cuncta, quæ ad singulorum statum accommodata sunt, dicantur. Hæc ita subinde comparata, ut minimè consultum sit de iis publicè verba facere. Nec sciri possunt, saltem omnia, nisi ex familiari conversatione Pastoris cum ovibus suis. Ovis perdita, aut quæ peritura videtur, anxio rem curam,

Cap. XXVI. De Ecclesiæ Ministerio.
uram, quâ
IV, 4. Un
elitas eluc
no defunge
nis adhorta
LIV. H
ficatim in
pitio, vita
e vel lauda
ggeruntur
non. Non
hominem d
vendi ad pr
Quare non
qui afflictos
Consolandi
digni: Non
lescent, det
ad profund
ratæ vitæ n
tristitiam
latio impru
LV. Hæ
& publica
fficacie ex
conversati
astitate e.
tim exer
LVI. E

curam, quàm omnes reliquæ, postulat. Luc. XV, 4. Unde curæ specialis præstantia & necessitas elucet. Sic etiam Paulus Apostolatu suo defungebatur, *unumquemque cum lacrymis adhortans* Act. XX, 31.

LIV. *Huc referuntur visitationes domesticæ institutæ*, in quibus singulorum cognitio, vita, mores, fata examinantur & pro re vel laudantur, vel vituperantur, consilia suggeruntur &c. *Maximè afflictorum, ægrotorum*. Non enim aliud tempus ita commodum hominem de mala vita convincendi, commovendi ad propositum melioris vitæ capiendum. Quare non satis prudenter facere illi videntur, qui afflictos, ægrotos promiscuè consolantur. Consolandi sunt solatio juxta criteria Scripturæ digni: Non indigni, scelerati, qui, si reconvalescunt, deteriores evadunt. Aut si moriuntur, ad profundam pœnitentiam, mentione sceleratæ vitæ non factâ, non ducuntur, quod longè tristissimum. Etiam, qui circumstant, ex solatio imprudentiori variè offenduntur.

LV. *Hæc Pastoris functio, sive generalior & publica, sive specialior & privata multum efficaciæ exinde sumit, si ipse typus in sermone, conversatione, charitate, Spiritu, fide & castitate existit*, 1. Tim. IV, 12. Plurimum enim exempla Pastorum penes oves valent.

LVI. *Ecclesiæ Ministris insuper accensendi*

Q q 5 sunt

sunt Præceptores, quibus pubes in principiis Christianismi non minus quàm aliis studiorum initiis informanda traditur.

LVII. *Hinc etiam Præceptores suprà memoratis qualitatibus instructi requiruntur.* Si enim juventutem concreditam in Christianismo informare eorum officium est, oportet doctrinam Christianam probè intelligant, sintque διδασκτικοί. Nisi forsan Pastorum cognitio amplior, & dicendi παρρησία major postuletur. Etiam à vitiis immunes & virtutibus præditi esse debent. Alioquin informatio discipulis scandalosa, quæque maximum commodum intercipit. Inde quoque ingens periculum surgit, quod juvenus non tam juxta regulas vivere soleat quàm exempla, & *quo semel est imbuta recens, servabit odorem, testæ diu.* Tandem si præter Episcopos etiam à Diaconis, qui ταῖς βιωτικαῖς curabant, Act. VI, 2. simillima requisita olim poscebantur 1. Tim. III, 8-14 non minus hodiè à Præceptoribus, quorum functio Diaconorum gravior.

LVIII. *Quum verò rarius in Præceptoribus constituendis solide Christianismi cognitionis atque vitæ modestæ, piæ, ratio habeatur, non mirum, passim locorum de scholis hoc nostro tempore corruptis querelas moveri.* Parum vel nihil facit ad cultum divinum, si scholares unâ vel alterâ horâ per septimanam quasdam Catechismi quæstiones aut Scripturæ

loca

loca memoriæ imprimunt, nisi eadem distinctè explicentur, ad proprium eorum statum identidem applicentur, atque adeò catechisandi modus, cujus supra mentionem fecimus, ritè observetur. Has verò partes illi soli rectè præstabunt, qui cognitionem veritatis secundum pietatem in animo tenent. Est profectò cura Scholarum Christianarum Curatoribus maxime digna atque præcipua. Si enim Scholæ nostræ Christianæ appellari merentur, etiam Christianismi exactior in illis ratio habenda est, Christi doctrina & mores non tam memoriæ quàm animo clarâ, sapius iteratâ explicatione, prudenti applicatione, vivis exemplis imprimendi. Quam aliàs sterilis Scholarum usus, discere artem pingendi, legendi, canendi, loquendi Germanicè, Latinè, Græcè, Hebraicè? Quale hinc egregium commodum in Rempublicam Christianam? An de his in judicio ultimo, secundum quod pleræque actiones nostræ, etiam in juventute, instituendæ sunt, ratio reddenda erit. An ita multum differunt Scholæ nostræ à Gentium? An seminaria veræ sapientiæ, pietatis? Annon Christianismus in Scholis obiter tractatus vel neglectus omnes status, Politicum, Ecclesiasticum, Domesticum inficit? Unde surgit maxima necessitas, Præceptores vivâ Christi cognitione & amore imbutos quærendi, constituendi, iisque sollicitè præscribendi solidam in Christianismo inform-

ma-

mationem. Nec dubitandum, Deum, si hæc prima & præcipua Christianarum Scholarum meta præfigetur, etiam maiorem aliis utilibus studiis tradendis benedictionem daturum.

LIX. *Tandem Ecclesiæ Ministris annu-
randi sunt Professores, maxime Theologia.*
Omnes bonæ literæ, aliæ magis directè, aliæ
minùs, ad gloriam Dei & proximi ædificatio-
nem, commodum adeoque Ecclesiæ tendere
debent. Quando verò Professores has literas
ex professio tractant, atque in illis studiosam Ju-
ventutem erudiunt, Ecclesiæ servire dicendi
sunt. Quoad Theologiæ Professores res cla-
rissima est.

LX. *Quare etiam Professores, præprimis
Theologiæ, qualitatibus Episcopi* 1. Tim. III.
Tit. I. *insignes poscuntur.* Quæ enim ratio
qualitatum in Episcopo, eadem in Professore
Theologiæ, vide §. XXXII. Imò in hoc tantò
magis. Nam informandi & docendi commit-
tuntur illi ipsi, *qui* suo tempore Pastores fu-
turi.

LXI. *Functio horum in pluribus convenit
cum Pastorum.* Explicanda est Christi doctri-
na, vindicanda quoque à corruptionibus, mo-
res Christianorum tradendi inculcandique.
Nisi quod cuncta hæc fusiùs, plenius dicenda,
ex fontibus proferenda sint. Plura Theologiæ
Cultoribus, veluti tot in Scriptura exponenda
difficultates, controversiæ, conscientiæ casus,
voca-

vocabula Græca, Hebraica prolixè examinata magno cum fructu proponuntur, quæ coram cœtu sine fructu, imò cum damno, proponerentur.

LXII. *Nec tamen omnis eorum labor unice occupatus esse debet, ut Auditores eruditos, sed etiam pios, ad Ecclesiam regendam prudentes reddant.* Doctrina Christiana est doctrina ad pietatem ducens. Qui hæc disjungit, disjungit quæ Deus conjunxit. Theologia Studiosi tum in suum, tum quoque in cœtûs suo tempore ipsis committendi usum accuratam obedientiæ Christianæ, prudentiæ quoque Ecclesiasticæ notitiam poscunt. Morum Theologia neque adeo facilis, ut quibusdam videtur, neque sine labore & exercitio feliciter adiscitur. A Studiosis neglecta, plurima tum in vita Academica, cujus querelæ passim obviæ sunt, tum quoque in Ministerio Ecclesiastico causatur mala. Magnum quoque damnum in cœtum redundat, si prudentiæ Ecclesiasticæ Pastor expers est, quod & ratio & experientia clarè docet.

CAPUT